BO‘JAJAK MUSIQA O‘QITUVCHILARINI TAYYORLASHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH

N.N.Raximov
Guliston davlat pedagogika instituti
“Tarix va san’atshunoslik” kafedrasining dotsenti v.b.

Annotatsiya: Ushbu maqolada umumta’lim maktabi bo‘lajak musiqa o‘qituvchilarini tayyorlashda ta’limning innovatsion texnologiyalaridan foydalanish vosita va metodlari yoritilgan.

Kalit so‘zlar: innovatsiya, tadqiqotchi, targ‘ibotchi, zamonaviy axborot texnologiyalari, pedagogik mahorat, ta’lim va tarbiya, pedagogik jarayon, pedagogik hamkorlik, ta’lim texnologiyalari.

Abstract: In this article, it is explained that the use of innovative technologies of education in the training of future music teachers of the general education school is the need of the hour.

Key words: innovation, researcher, propagandist, time, demand, modern information, pedagogical skills, education, pedagogical process, pedagogical cooperation, educational technologies.

Zamonaviy o‘qituvchi – kelajak bunyodkori, yangi innovatsion texnologiyalar, nazariyalar, konsepsiyalarning muallifi, ishlab chiqaruvchisi, tadqiqotchisi, foydalanuvchisi va targ‘ibotchisidir.

Oliy ta’lim sohasida olib borilayotgan davlat siyosatida ko‘zda tutilgan muhim vazifa – musiqa ta’limi yo‘nalishlarida innovatsion pedagogik texnologiyani joriy etish, uning zamonaviy shakl, vosita va metodlaridan samarali foydalanish, axborot-kommunikatsiya va pedagogik texnologiyalarni ta’lim jarayoniga tatbiq etish ishlari keng miqyosda amalga oshirilmoqda.

O‘qituvchining pedagogik mahorati – o‘quv jarayonining barcha shakllarini eng qulay va samarali holatda tashkil etish, ularni shaxs kamoloti maqsadlari tomon yo‘naltirish, talaba-o‘quvchilarda keng dunyoqarash, ijodiy qobiliyatlarni shakllantirish, jamiyat uchun zarur bo‘lgan faoliyatga moyillik uyg‘otish asosiy vazifalardan hisoblaniladi[1, 55-b.].

Pedagogik faoliyat maqsadining o‘ziga xosligi o‘qituvchidan quyidagilarni talab qiladi:

- jamiyatning ijtimoiy vazifalarini to‘la anglab, o‘z shaxsiga qabul qilishi. Jamiyat maqsadlarining takomillashib, uning pedagogik nuqtai nazariga aylanishi;
- muayyan harakat va vazifalarga ijodiy yondashishi;
- o‘quvchi-yoshlar qiziqishlarini e'tiborga olish, ularni pedagogik faoliyatning belgilangan maqsadlariga aylantirish.

Pedagog o‘quvchi-yoshlar psixologiyasini o‘rganishi va har biriga nisbatan individual yondashishi, dars va mashg‘ulot jarayonida ularning talab va istaklari qondirilishi uchun harakat qilishi, yaxshi ijodiy natijaga erishishga, har bir o‘quvchi-yoshlarni safarbar eta olishi, bir so‘z bilan aytganda, yoshlarning ma'naviy ehtiyojini qondirish uchun sharoit yaratishi lozim.

Ta'lim va tarbiya mazmuni, maqsad va vazifalari davrlar o‘tishi bilan kengayib borishi natijasida uning shakl va usullari ham takomillashib bormoqda. Hozirda inson faoliyatining asosiy yo‘nalishlari shu faoliyatdan ko‘zda tutilgan maqsadlarni to‘liq amalga oshirish imkoniyatini beruvchi yaxlit tizimga, ya'ni texnologiyalarga aylanib bormoqda. Xuddi shu kabi ta'lim-tarbiya sohasida ham so‘ngi yillarda pedagogik hamda innovatsion texnologiyalar amal qila boshladi.

Innovatsiya (inglizcha innovation) – yangilik kiritish, yangilikdir.

Innovatsion texnologiyalar pedagogik jarayon hamda o‘qituvchi va talaba faoliyatiga

yangilik, o‘zgarishlar kiritish bo‘lib, uni amalga oshirishda asosan interaktiv metodlardan to‘liq foydalaniladi. Interaktiv metodlar bu – jamoa bo‘lib fikrlash deb yuritiladi, ya'ni pedagogik ta'sir etish usullarini o‘ziga xosligi shundaki, ular faqat pedagok va o‘quvchi-talabalarning birgalikda faoliyat ko‘rsatishi orqali amalga oshiriladi.

Bunday pedagogik hamkorlik jarayoni o‘ziga xos xususiyatlarga ega bo‘lib, ularga quyidagilar kiradi:

- o‘quvchining dars davomida befarq bo‘lmaslikka, mustaqil fikrlash, ijod etish va izlanishga majbur etishi;

- o‘quvchilarni o‘quv jarayonida bilimga bo‘lgan qiziqishlarini doimiy ravishda bo‘lishini ta'minlashi;

- o‘quvchining bilimga bo‘lgan qiziqishini mustaqil ravishda har bir masalaga ijodiy yondoshgan holda kuchaytirishi;

Pedagog va o‘quvchilarning hamisha hamkorlikdagi faoliyatini tashkillashtirishi va ta'minlashi.

Pedagogik texnologiya – bu faqat axborot texnologiyasi bilan bog‘liq hamda o‘qitish jarayonida qo‘llanishi zarur bo‘lgan, kompyuter, masofali o‘qish yoki turli xil texnikalardan foydalanish deb belgilanadi. [2, 52-b.]

O‘qituvchi tomonidan har bir darsni yaxlit holatda ko‘ra bilish va uni tasavvur etish uchun bo‘lajak dars jarayonini loyihalashtirib olishi lozim. Bunda o‘qituvchi tomonidan bo‘lajak darsni texnologik xaritasini tuzib olishi katta ahamiyatga egadir, chunki darsning texnologik xaritasi har bir mavzu, har bir dars uchun o‘qitilayotgan predmet, fanning xususiyatidan, o‘quvchilarning imkoniyati va ehtiyojidan kelib chiqqan holda tuziladi.

O‘qituvchi tomonidan o‘zi o‘qitayotgan fanning har bir mavzusi, har bir dars mashg‘uloti bo‘yicha tuzilgan texnologik harita unga fan, predmetini yaxlit holda tasavvur etib yondoshishga, tushunishiga (bir semestr, bir o‘quv yili bo‘yicha), yaxlit o‘quv jarayonining boshlanishi, maqsadidan tortib, erishiladigan natijasini ko‘ra olishiga yordam beradi.

Ta’lim texnologiyasi – butun o‘qitish va o‘qish jarayonini ishlab chiqish, amalga oshirish va baholashning tizimi usuli bo‘lib, u maqsadga erishishga yo‘naltirilgan holda insonlarning o‘rganish qobiliyati va ular o‘rtasida muloqot to‘g‘risidagi tadqiqotlar natijasiga hamda ta’lim jarayonini yanada samarali tashkillashtirishning jonli, jonsiz vositalari bilan shug‘ullanishga asoslanadi.

Innovatsiya – grekcha didaskien so‘zidan olingan bo‘lib, o‘qitaman, o‘qishni o‘rgataman ma’nolarini anglatadi. Shunga ko‘ra innovatsion pedagogika – bu o‘qitish nazariyasidir. Innovatsion pedagogika o‘qitish jarayonining shakllari, metodlari, tamoyillari, mazmuni, vazifasi va maqsadlarini ishlab chiqadi.

Musiqiy-pedagogik kompetentsiya talablari, ixtisoslik fanlari xususiyatidan kelib chiqib, o‘quv mashg‘ulotlarini axborot texnika vositalarining keng imkoniyatlari, o‘qitishning zamonaviy shakl, vosita va metodlaridan foydalangan holda tashkil etish mumkin. [3, 67-b]

Musiqa darslarida innovatsion texnologiyalardan foydalanishda o‘qituvchi quyidagi muammolarni hal etishi lozim:

- o‘quvchilarni mustaqil ta’lim olishlari uchun alohida sharoitlar yaratish;

- darslarda o‘quvchilarning faolligini orttirish, buning uchun ko‘proq interaktiv uslublardan foydalanish;

- ta’lim jarayonida har bir o‘quvchiga musiqa ta’limining aniq maqsadlarini tushintirib berish va shu yo‘l bilan ularning shu maqsadga ongli ravishda intilishlarini ta’minlash;

- innovatsion jarayonni an’anaviy repraduktiv yondashuvdan farq qiluvchi hamkorlik innovatsion asi talablarida tashkil etish;

- bilim olishda faqat darslargagina tayanmasdan , boshka manbalardan xam unumli foidalanishga erishish;

- o‘quvchilar bilimi, malaka va ko‘nimalarini aniqlashda ularning muloqot qobiliyatlarini

hisobga olish;

- ta’lim berish jarayoni boshida o‘quvchilarni dastlabki darajasini aniklash hamda har bir o‘kuvchiga shaxsi nuqtai nazaridan yondoshish, uning rivojlanish dinamikasini qayd qilib, tahlil etib borish;

- ta’lim jarayonida noan’anaviy dars shakllaridan musobaqa, konkurs, amaliy o‘yinlar va hokozolardan samarali foydalanish;

- dars jarayonida o‘quvchini o‘qitish emas, ko‘proq ijodiy yondashishga o‘rgatish va h.k.

Ilg‘or innovatsion texnologiyalar xuddi ishlab chiqarishda qo‘llanilayotgan texnologiyalar kabi, barcha mutaxasislar tomonidan takrorlanuvchan va pirovardida bir-xil natijaga erishishni kafolatlaydigan uslub bo‘lmog‘i kerak. [4, 57-60-b]

O‘quv-tarbiyaviy jarayoni ilg‘or innovatsion texnologiyalar bilan ta’minlash vazifasi ham o‘quvchilardan chinakam ijodkorlikni talab qiladi. O‘qituvchi an’anaviy dars usularidan chekinib, yangi-yangi usullardan foydalansa maqsadga muvofiqdir, o‘qitishning yangi usullaridan foydalanish o‘qituvchiga:

- o‘quvchilar tafakkurini faollashtirish;
- ta’lim maqsadini belgilash;
- munozara tashkil etish;
- ta’lim motivatsiyasini orttirish;
- o‘zgarishlarni rag‘batlantirish;
- turli qarashlar bilan tanishish;
- o‘quvchilarni savol berishga o‘rgatish;
- o‘z fikrlarini ifodalay olishga o‘rgatish;
- butun e’tiborni badiiy ijodkorlikni rivojlantirish imkonini beradi.

Innovatsion ta’lim texnalogiyalari, o‘qitishning zamonaviy vosita va metodlari musiqa o‘qituvchisidan yuksak pedagogik mahorat va ijodiy qobiliyatlarni talab etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Azizxujayeva N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. T.:TDPU, 2003.

2. Ishmuxamedov R.J. Innovasion texnologiyalar yordamida ta’lim samaradorligini oshirish yo‘llari. T.: TDPU, 2004.

3. Midrimov B.X. Musiqa o‘qitish texnologiyalari va loyihalash. –Buxoro, “Durdona”, 2020.

4. Tolipov K., Usmonboeva M. Pedagogik texnologiyalarning tadbiqiy asoslari. -T.: «Fan», 2006.